

Élet és Evangélium

A TANÚK DOLGA

Példázat-értékű gyerektörténet, inkább a képzelet mozivásznán, mint az emlékezetén: Madárfészket fosztott ki egy tucatnyi nyolc-tíz éves fiú, össze is kaptak a zsákmányon. Egyikük menekül, markában riadt madárfióka. Utolérik, és elkezdődik a verekedés. Keményen küzd, ütések, fejek koppannak, végül egyedül marad. Kinyitja az öklét, hogy megcsodálja a kismadarat, amely most már egészen az övé. Csakhogy hiába nézi, az belepusztult a küzdőiembe.

Hányszor álmétkodtunk azon, hogy a nagy tragédiáknak törvényszerűen a hős halálával kell végződnie. Valóban valami vétség büntetéseként szenvedik el ezek a hősök a halált, hogy megtisztuljanak, s a nézőnek is megszerezze a sokat emlegetett katharizist? Vagy azért hálnak meg, mert méltatlan rájuk a világ? Én mind többször gondolkok arra, hogy inkább tán azért, mert igazuk volt, s annak, aki az igazságot kimondja, el kell nemulnia. Nem egyszerűen a „mondj igazat, betörök a fejed” ősi bölcsessége alapján, hanem azért, hogy végül már ne az ő szava szóljon, hanem az igazság, amelyet megfogalmazott, az emberek lelkiismeretében. (Talán itt a katharizis igazi értelme is!) Mit érne egy diadalmas Hamlet vagy egy ellenségeit fölényesen megleckéztető Antigoné igazsága? Nem pusztulna-e el, mint ökölbe szorított marokban a kismadár?

Nagy érték az igazság, harcolni kell érte nemegyszer. Kimondásához Illyés Gyula szerint a test bátorsága kell, megtalálásához a léleké. S aki keresi, védi, nem magának akarja megtalálni, nem maga miatt igyekszik megvédeni, hanem azért, hogy mindnyájunké legyen. De ökölbe szorított kézzel még a mindenki igazságáért sem lehet hadakozni.

Van, aki gyöngye vagy gyáva az igazság szolgálatára. Vannak, akik a „ne szólj szám, nem fáj fejem” olesó filozófiájára építik rá az életüket. Nem ezeknek a magatartását akarjuk megtegetni. Az igazság néma, ha tanú nélkül marad, s az emberi élet értelmetlen, ha elnémul benne az igazság. De annak is van meggondolni valója, aki erősnek és bátornak ismeri magát. Beszéljen, éljen úgy, hogy szava élete tanúságtétel legyen. De ne felejtse, hogy

a keze nem szorulhat ökölbe, hogy szájának egyszer be kell záródnia, s hogy aki az életét tette rá az igazság keresésére és szolgálatára, annak vállalnia kell a halált is — jellekesen vagy a szó legszorosabb értelmében —, de nemcsak elvben, esetleges lehetőségként, hanem gyakorlatban, valóságosan is.

Jézus nagyon jól ismerte az emberi létnek ezt az alapszabályát. „A magának meg kell hálnia ahhoz, hogy bő termést hozzon.” A negyedik evangélium magyarázó hívták föl a figyelmet arra, hogy valahányszor János Jézusa a pogányok megtéréséről beszél, mindannyiszor utal halálának misztériumára is. „Ha felemeltetem, mindenekét magamhoz vonzok.”

Az elnémulást és a halált Jézus nem kereste, de nagy lélekkel elfogadta. Így él az egyház és a komolyan hívő ember is elnémulásra és „halálra” készen, annak az igazságnak tanújaként, amelyet Jézus meghirdetett. Ő maga mondta tanítványainak: „Úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé.” Ebben a mondatban nem az a lényeges, hogy az emberek farkasok. Sokkal inkább az, hogy Jézus tanítványa sohasem irigyelheti meg a farkas erejét, keménységét, talán még zord tisztaságát sem. (Ahogy Radnóti tette a *Járkálj csak halálrait* éltben: „Ő költő, tisztán élj te most... , s oly keményen is, mint a sok sebtől vérző, nagy farkasok”.)

A második vatikáni zsinat elutasította a *triumfalizmust*. Sokszor azt hisszük, hogy ez csak a múlt egyházát kísérthette. Pedig ma is hányszor és hány helyütt találkozunk vele, talán még önmagunkban is. Alázat nélkül, humortalanul, sértődötten nem lehet érvényes tanúságot tenni Jézus igazságáról — sem a családban, sem a szószéken vagy a gyóntatószékben, sem az emberekkel való érintkezés ezernyi alkalmakor. Csak ne csavarjuk félre a szót: alázaon ne értsünk alázaatoskodást, a humort ne tévesszük össze a cinizmussal, s a megbocsátásnak meg a szeretetnek lelkületét a megalkuvással. Ezeknek a szavaknak valóság tartalmát is Jézus példája jelöli ki egészen egyértelműen.

A tanúk dolga? A szólás és az elnémulás. Kell, hogy szóljanak, mert az igazság magától nem szólal meg soha. Kell, hogy elnémuljanak, mert a másik ember az igazság előtt akar meghajolni, nem a tanúk előtt.

TÓTFALUSY ISTVÁN